МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

СТРАТЕГІЇ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В МОВНІЙ ОСВІТІ СУЧАСНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

Збірник матеріалів
VI-ї Міжнародної наукової
конференції

ІІІ-го МІЖНАРОДНОГО НАУКОВОГО КОНГРЕСУ
SOCIETY OF AMBIENT INTELLIGENCE 2020

КНЕУ
Київ 2020

УДК 37.013.43:81:378.4
ББК 74.484.4я431
С 83

Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасних університетів ВНЗ [Електронний ресурс]: зб. матеріалів Міжнар. наук. конф., м. Київ (2-10 квітня 2020 р.). — К.: КНЕУ, 2020. — 351 с.

У збірнику представлені матеріали презентаційних доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції, у яких значну увагу приділено лінгвістичному компоненту міжкультурних комунікацій, дотриманню європейських стандартів у мовній підготовці фахівців нового покоління, що передбачає широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій та усвідомлення міждисциплінарної важливості міжкультурної комунікативної компетентності у програмі інноваційного розвитку закладів допрофільної, профільної та вищої школи.

The collection of the articles highlights theoretical and practical issues in the sphere of intercultural communications and outlines modern transformational trends within national and European language teaching strategies and standards. Special emphasis is put on the research dealing with linguistic modelling of intercultural communication in modern globalized world where the academic process is viewed as a multidisciplinary entity in all forms of pre-profile, profile, and higher education.

Редакційна колегія
Голова — І.А. Колеснікова — д.філол.н., проф. (Київ, КНЕУ); відповідальний редактор — М.М. Гавриш, завідувач кафедри, к.філол.н., доц. (Київ, КНЕУ); члени: І.А. Синиця — д.філол.н., ст.наук.співроб. (Далянський університет іноземних мов, Китай); Л.І. Тараненко — д.філолог.н., проф. (Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»); Y. Arustamyan — PhD, Associate Professor (National University of Uzbekistan); I. Gvelesiani — PhD, Associate Professor (Ivane Javakhashshvili Tbilisi State University, Georgia); Ю.М. Друзь — завідувач кафедри, к.пед.н., доц. (Київ, КНЕУ); А.В. Капуш — к.філол.н., доц. (Київ, КНЕУ); Л.С. Козловська — завідувач кафедри, к.філол.н., доц. (Київ, КНЕУ); Л.О. Случайна — к.політ.н., доц., (Київ, КНЕУ); О.Л. Шевченко — завідувач кафедри, к.філол.н., доц., (Київ, КНЕУ); Е.І. Щукіна — завідувач кафедри, к.пед.н., доц. (Київ, КНЕУ).

Технічний супровід
М. Алейнікова, ст. викл.

Загальну редакцію здійснено із збереженням авторського стилю

Адреса редакційної колегії: 03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
тел. 371-61-74

© КНЕУ, 2020

Зміст

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Arustamyan Ya. Yu Culture representation in terms: problems and perspectives for teaching terminology 5
Гавриш М.М. Чи відбувається еволюція у культурних стандартах українців? 10
Гавриш О.О. Деякі аспекти лінгвістичної політики у німецькомовній частині Швейцарії 14
Давиденко Т.В. Емоційний інтелект як базова складова професійного успіху 18
Копил Г.О. Метод трансформації у формуванні міжкультурної компетенції 23
Korol O.Y. Intercultural communication course design: needs and challenges 27
Курченко Л.М. Невідповідність граматичної категорії роду і соціальної категорії гендеру: підходи сучасної германістики 33
Мельник Г.М., Бескоровайна Н.О. Використання освітніх технологій в контексті міжкультурної парадигми 38
Микал Т.А. Значення культурних норм і цінностей у міжкультурній комунікації 43
Овчіннікова О.І., Бергер Л.С. Значення професійного автентичного читання у формуванні міжкультурної комунікативної компетенції студентів-економістів 46
Староста Г.А. Ethnocentrism as the barrier to the effective intercultural communication 52
Тинний В.І. Формування міжкультурної комунікації іноземною мовою в умовах інтернет середовища 54
Tashpulatova V.I. Translation as a primary element of intercultural communication 60
Ярошевич І.А., Козловець І.І., Ісмаілова Л.Л. Українська правописна система: від витоків до сьогодення 63

МОВНЕ МОДЕЛЮВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Alautdinova K. Rhetorical argumentation and persuasion methods in business meetings 69
Березинська Н.О. Розвиток і популяризація гендерно-коректної мови в Німеччині 74
Васильєва Т.О. метафоризація концепту *deuda/борг* в економічному дискурсі ЗМІ Іспанії (на матеріалі економічних текстів інтернет-видань) 79
Gvelesiani I., Mumladze E. Migration and English for Specific Purposes 90
Дзикович О.В. Типологія прагматичної адаптації у перекладі 94
Лавриненко Т.П. Міжкультурна комунікація: запити вивчення іноземної мови в університеті 96
Мамченко С.П. Емотикони та мовна специфіка комунікації в месенджерах 100
Постригань А.В. Die Kulturelle Globalisierung 106
Прокопчук Л.В. Вивчення іноземної мови – шлях до пізнання чужої культури 111
Sapaeva D.N. Linguistic peculiarities of medical terminology 116
Shomurotova B.U. Specifity of medical terms in medical discourse 121
Сирко І.М. Еліптичні конструкції в контексті інтимізації діаріумного тексту 125
Чезганов С.А. Соціокультурні знання і соціолінгвістичні компетенції у викладанні української мови як іноземної 128
Шевченко О.Л. Аналіз непрямих засобів вираження різних видів спонукання у сучасній англійській мові 131

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ СТРАТЕГІЙ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ В ТРАЄКТОРІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Александрова Н.М. Управлінські техніки викладача 136
Андрійко В.І. Автентична пісня у навчанні іноземних мов 139
Андрійко І.Ф. Прийоми розвитку емоційного інтелекту на заняттях з іноземної мови 141
Бергер Л.С., Коломійцева А.О. Педагогічна майстерність як важлива складова професійної діяльності викладача 146
Василенко І.О., Малінко О.Г. Інновації в сучасному навчальному просторі: дієвий механізм для розвитку особистості 154
*Воробйова Ж.Ю. П*олікультурна освіта та соціалізація студентської молоді в закладах вищої освіти Європи та США 159
Запара В.М. Значення латинської мови у формуванні іншомовної соціокультурної компетентності студентів 163
Ismailova R. The effectiveness of using communicative approach in teaching English 167
Капустіна О.В., Сініцина Н.М. Методика предметно-мовного інтегрованого навчання: досвід практичного застосування 169

Запара В.М.
викладач Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

ЗНАЧЕННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

Анотація. *Латинська мова є своєрідним будівельним матеріалом, головним джерелом для розробки та оновлення термінологічних систем різних галузей науки, включаючи ботаніку, зоологію та медицину. Метою вивчення латинської мови у вищих навчальних закладах є підготовка спеціалістів природничого профілю, здатних грамотно вживати термінологію з ботаніки, зоології та анатомії на практиці. Лаконічність і ефективність висловлювань зробили латинську мову незамінним джерелом формування наукової термінології. Сьогодні латинська мова є єдиною професійною мовою ботаніків, зоологів, лікарів та юристів у всьому світі. Як свідчить міжнародний досвід, здатність до діалогу мовою наукової термінології значно спрощує міжнародні контакти, дозволяючи ботанікам, зоологам і медикам легко і швидко розуміти один одного. Вивчення латинської мови означає вивчення не тільки граматики і лексики, це передусім здатність доторкнутися до стародавньої культури і значно розширити ерудицію, розвинути пам'ять, логіку і мислення.*

Ключові слова: *латинізми, біологія, ботаніка, зоологія, анатомія, латинська біологічна номенклатура.*

Abstract. *The Latin language is a peculiar building material, the main source for the development and updating of terminological systems of various branches of science, including botany, zoology, and medicine. The purpose of studying Latin in higher educational establishments is to train specialists of natural sciences who are able to use terminology in botany, zoology and anatomy competently in practice.The conciseness and effectiveness of the expressions made Latin an indispensable source for the formation of scientific terminology. Latin today is the only professional language of botanists, zoologists, physicians and lawyers around the world. As international experience shows, the ability to dialogue in the language of scientific terminology greatly simplifies international contacts, allowing botanists, zoologists, and physicians understand each other easily and quickly. Studying Latin means studying not only grammar and vocabulary, it means the ability to touch an ancient culture and, above all, significantly expand erudition, develop memory, logic and thinking.*

Keywords: *Latinisms, biology, botany, zoology, anatomy, Latin biological nomenclature.*

Сьогодні, на початку третього тисячоліття, латина продовжує існувати лише в окремих галузях науки: вона є обов'язковою навчальною дисципліною у підготовці юристів, філологів, істориків, філософів, теологів, біологів, широко використовується в медицині (на рівні міжнародної термінології та рецептури).

Вивчення латини має вирішальну роль саме у професійній підготовці майбутніх фахівців, бо на ній ґрунтується значна частина професійно орієнтованих дисциплін.

Метою вивчення латинської мови у вищих навчальних закладах є підготовка спеціалістів природничого профілю, здатних грамотно вживати термінологію з ботаніки, зоології та анатомії на практиці. Володіння базовими знаннями латинської мови може бути корисним для здійснення перекладу фахової літератури, адже термінологія багатьох наук, зокрема, природничих, була сформована на основі латини.

У біології утворення наукових назв відбувалось латинською та грецькою мовами. У медицині анатомічні терміни є переважно латинськими, для окремих органів використовуються також латинізовані грецькі слова. Латинська мова

продовжує відігравати важливу роль і в історії. У метеорології латинські терміни використовуються в класифікації хмар. Також у фармакології латинська мова є загальноприйнятою, фармацевти та лікарі використовують латину для написання рецептів, особливо абревіатури. Для кожної лікарської речовини, крім міжнародної назви IUPAC, є також латинська назва. Директиви з термінології IUPAC визначають міжнародні стандарти найменування хімічних речовин, рекомендації з органічної та біохімічної номенклатури, символи і термінологію, де кожному препарату надаються латинські назви. Латинська назва існує також для кожної лікарської рослини. В астрономії окремі зірки в сузір'ї позначаються грецькими або латинськими літерами або цифрами, а потім латинським родовим ім'ям сузір'я. Міжнародні (затверджені Міжнародним астрономічним союзом у латинському написанні) назви деталей поверхні, як правило, складаються з власного імені та родового терміну. Усі родові терміни взято з латинської мови, а власні назви — з багатьох мов народів світу. Власне ім'я зазвичай стоїть у назві на першому місці, а родовий термін — на другому (наприклад, Noctis Labyrinthus (Лабіринт Ночі) — найбільший лабіринт Марса). Для власних назв, що не мають тісного зв'язку з певною мовою, використано в деяких випадках латинський варіант , а в деяких — англійський.

Доречно звернути увагу майбутніх фахівців не лише на паралельне існування термінів європейськими мовами і латинською, але й на запозичення з латини. В українській мові є досить велика кількість запозичень з латинської мови. Зокрема, в аграрній галузі це: аграрний, віварій, вірус, конопля, культура, перець, терарій тощо. Особливу роль латинська мова відіграє у процесі вивчення іноземних мов, оскільки більшість європейських мов мають спільне походження з латинською, схожість у вокабулярі й лінгвістичній структурі. Часто студенти, починаючи вивчати латину і вже володіючи однією із германських чи романських мов, помічають знайомі терміни. Тому значення і місце латинської мови у підготовці майбутніх фахівців природничих наук є актуальним.

Майбутнім фахівцям природничого профілю необхідно володіти прийомами і засобами спілкування у професійній, науковій та освітній сфері для забезпечення обміну науковою інформацією, особистого професійного зростання та створення власного внеску в науку.

До дисциплін циклу природничо-наукової підготовки, з якими інтегрується латинська мова, належать: анатомія; цитологія, гістологія, ембріологія; ботаніка; зоологія; мікробіологія; біонеорганічна і органічна хімія; фізіологія. Пріоритетним у курсі вивчення латинської мови є професійне завдання навчити студентів латинської термінології, що функціонує у суміжних з нею біологічних науках.

Наразі для програми латинської мови для майбутніх біологів визначено наступний зміст:

• Виникнення, розвиток та особливості функціонування латинської мови.

• Періодизація історії латинської мови. Фонетика. Латинський алфавіт. Правила вимови. Довгота та короткість складу. Правила наголошення. Фонетичні особливості.

• Загальні відомості про частини мови. Загальні відомості про дієслово. Часові форми системи інфекта (недоконаного виду). Наказовий спосіб. Теперішній час

активного стану (praesens activi). Теперішній час пасивного стану (praesens passivi). Минулий час недоконаного виду (imperfectum). Майбутній час перший (futurum I).

• Іменник (nomen substantivum). Перша відміна іменників (declinatio I). Друга відміна іменників (declinatio II). Третя відміна іменників (declinatio III). Четверта і п'ята відміни іменників (declinatio IV et V). Послідовність морфологічного розбору іменника.

• Прикметник (nomen adjectivum). Відміни прикметників. Ступені порівняння (gradus comparationis). Суплетивне утворення ступенів порівняння. Займенник (pronomen). Розряди займенників. Співвідносні слова (verba correlativa).

• Числівники (numeralia). Класифікація. Кількісні числівники (numeralia cardinalia). Порядкові числівники (numeralia ordinalia). Розділові числівники (numeralia distributiva). Числівникові прислівники (adverbia numeralia). Творення числівників. Відмінювання числівників. Синтаксис числівників.

• Прислівник (adverbium). Особливості утворення та ступенів порівняння. Praepositio. Прийменники з аблятивом. Прийменники з акузативом. Прийменники, які вживаються з генетивом. Прийменники, які вживаються з акузативом та аблятивом.

• Синтаксис простого речення. Головні члени речення. Порядок слів. Узгодження підмета та присудка. Пряме питання (quaestio recta). Узгодження часів (consecutio temporum). Підрядні речення. Непряме питання (quaestio obliqua).

Навчання латини означає насамперед створення передумов для засвоєння терміноелементів греко-латинського походження, що увійшли у відповідні субмови біології та хімії. Реалізація цього завдання спрямована на формування професійної термінологічної компетентності майбутніх фахівців. Нині латинська мова дає можливість міжнародного термінологічного порозуміння між фахівцями, в системі біологічних наук — використання єдиної біологічної номенклатури ботаніками, зоологами та лікарями з метою формування наукової термінології. Раніше латиною викладали всі предмети, в тому числі й біологічного спрямування, у вищих навчальних закладах Європи аж до 19 ст.

Студенти всього світу спілкувались цією мовою. Навіть було складено студентський гімн, що має назву «Gaudeamus». Сьогодні про роль та місце латини в системі біологічної освіти можемо сказати: «Invia est in biologia sine lingua Latina», тобто немає шляху в біології без латинської мови.

В українській мові латинізми з'явилися ще в 10–11 ст., але засвоєння латинських слів було в 16–17 ст. [7]. В історії України це був період енергійного культурно-просвітницького руху, розквіту науки та літератури. Українські книжники розуміли міжнародне значення латинської мови в Західній Європі, її престижність. Латинська мова стала невід'ємною частиною наукового, духовного, адміністративного та культурного життя України.

Біологічна освіта 21 ст. немислима без знання основ розгалуженої й постійно створюваної термінології. Латинські найменування рослин, тварин, органів людини вживаються як офіційні в багатьох національних університетах світу. Яскравим прикладом використання латинської мови стало запровадження подвійної (біноміальної) біологічної номенклатури. З уведенням системи подвійних назв позначення видів рослин і тварин стали значно коротшими. Єдина

латинська біологічна номенклатура забезпечила універсальність і стабільність наукових назв рослин і тварин. Як і будь-яка наука, біологія має власну термінологію та номенклатуру — сукупність наукових назв та найменувань, які вживаються у ботаніці, зоології та інших біологічних комплексних дисциплінах. Сучасна міжнародна анатомічна номенклатура «Nomina anatomica», прийнята в Парижі у 1955 році, не тільки складається з грецьких та латинських слів, а й написана латиною. Існують також міжнародні кодекси ботанічної та зоологічної номенклатури, вся термінологія яких греко-латинська [4]. Рецепти у більшості країн світу пишуться на латинській мові згідно правил латинської граматики та синтаксису [6].

Лаконічність та економічність виразу зробили її незамінним джерелом формування наукової термінології і в інших дисциплінах, оскільки терміни національного походження часто поступаються латинським у стислості позначення понять та в можливості творення похідних слів. Доречно згадати вислів видатного римського оратора і письменника Ціцерона: «Non tam praeclarum est scire Latine, quam turpe nescire», що означає «Знання латини не так гідно хвали, як її незнання гідно ганьби» [6].

Латинська мова є єдиною професійною мовою вчених-біологів усього світу, що визначає її статус, закріплений міжнародними кодексами номенклатур. Її вивчення допомагає розбиратися в походженні слів, у розумінні сенсу багатьох термінів без спеціального перекладу, запам’ятовувати правильне написання складних слів. Крім того, вона розвиває пам’ять, логіку, мислення. Вивчення латинської мови дає шанс доторкнутися до стародавньої культури й істотно розширити кругозір та ерудицію.

Список використаних джерел

1. Запара В.М. Формування англомовної професійно орієнтованої комунікативної компетенції у студентів природничих спеціальностей / В. М. Запара // Лінгвокультурний дискурс у парадигмі професійної освіти зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 5 березня 2015 р. — Київ: КНЕУ, 2015. — С. 291–296.
2. Запара В.М. Навчання фахової термінології студентів природничих спеціальностей на заняттях з іноземної мови / В. М. Запара // Нові концепції викладання іноземної мови в світлі сучасних вимог: матеріали Міжнародної науково-методичної конференції, 5 листопада 2014 року / Укл. Г. А. Турчинова, О. О. Яременко-Гасюк, М. О. Шутова. — Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. — С. 49–50.
3. Клепко С.Ф. Філософія освіти в європейському контексті / С. Ф. Клепко. — Полтава : ПОІППО, 2006. — 328 с.
4. Козовик І.Я. Підручник латинської мови [Текст]: підручник для студентів мед. інститутів / І. Я. Козовик, Л. Д. Шипайло. — К.: Вища школа, 1976. — 264 с.
5. Косов С. Exegesis // Голубев С. История Киевской Академии. — К., 1886. — с. 184–185.
6. Оленич Р.М. Латинська мова: [підручн. для студентів ф-тів ін. філології вищих навч. закладів]. — 2-ге вид., виправлене. — Львів: Світ, 2001. — 352 с.

7. Тітов Х. Стара вища освіта в Київській Україні 16 ст. – поч. 19 ст. — Київ: Друк. УАН, 1924. — 433 с.

Ismailova R.
Teacher at Foreign Philology faculty
National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbel

THE EFFECTIVENESS OF USING COMMUNICATIVE APPROACH IN TEACHING ENGLISH

Abstract. *This article refers to the innovative ways of teaching English and making it available for most learner as well as the role of linguo-sociocultural comprehension in learning languages. The communicative approach in language teaching starts from a theory of language as communication. Communication is first of all exchanging opinions, information, notions of social, cultural, political and other aspects of everyday life. The world around us is the world of communication in various spheres. The modern communicative method represents a harmonious combination of many ways of teaching foreign languages, being, probably, at the top of the evolutionary pyramid of various educational methods. The main goal of language teaching is to develop learners' communicative competence. The adoption of a communicative approach raises important issues for teacher training, materials development, testing and evaluation.*

Key words: *communicative approach, advantages, linguo-sociocultural way, innovative ways of teaching, critical way of thinking, creativity.*

In today's era, multilingualism has become more than just 'important'. Knowing a foreign language other than your native language has evolved to be extremely beneficial. Whether viewed from the financial or social aspect, being able to communicate in a foreign language helps to make 'real' connection with people and provides a better understanding of our language.

Speaking a language gives a better understanding of the country's culture, gives an opportunity to interact with people more freely providing a greater scope of meeting new people, making new friends, more fun, and enjoyment. To achieve these goals foreign language learners should develop their communicative skills.

Another reason for learning a foreign language is that the knowledge of a foreign language enhances a cognitive and analytical abilities. Learning a foreign language is tough and involves a lot of mental exercise. On the individual level, it improves personality and increases a sense of self-worth. The need of language faculties has increased due to the growing interest in students to learn foreign languages. The ability to speak, read, write and understand more than one language is also remarkable and expands the liberties in life, especially for young people.

The importance of teaching and learning foreign languages is growing with every passing day and a foreign language is not only a subject but a tool for productive cross-cultural communication. Despite a perfect grammar knowledge and the years of study, our students may face difficulty expressing their meaning to native speakers. The problem that comes to mind is that grammar and lexical meanings of words alone cannot guarantee a person the ability to express themselves in a foreign language efficiently. By increasing our students' Communicative competence, we will enable them to interact successfully